

Colofon:

Stichting Heemkunde Tubbergen

Bestuur:

Voorzitter	M.H.J. Paus
Secretaris	J.W. Janse
Penningmeester	H.F.J. Weernink
Leden	G.J.M. Hulshof
	A.D.A. Van der Meij
	Mevr. R. Harmsen

Binnen het bestuur is nog een functie vacant.

De Stichting Heemkunde Tubbergen is in het bezit van een ANBI-status.

ANBI staat voor Algemeen Nut Beogende Instelling.

Algemene voorwaarde: Giften gedaan aan goeddoelinstellingen zijn aftrekbaar van het belastbaar inkomen als de instelling aangemerkt is als algemeen beogende instelling.

Onze rekening is:

NL70 RABO 0132 1219 13

Nieuwsbrief 2020/2021

Stichting Heemkunde Tubbergen

Raadhuisplein 4 (bibliotheek)

7651 CV Tubbergen

Het jaar 2020 zou vooral in het teken komen te staan dat Nederland 75 jaar geleden zijn vrijheid herwon. Vijf jaar lang was ons land bezet; een donkere periode, waarin wij niet vrijuit konden spreken, onze volksvertegenwoordigers en regering plaats moesten maken voor de bezetter, en vele landgenoten hun leven verloren. Over één van die landgenoten, Hendrik Gerard Kotte afkomstig uit de gemeente Tubbergen, verschijnt op 28 januari as. een interessante publicatie van de hand van dr. Regina Grüter.

Nu we leven in een tijdperk van COVID-19 kunnen we mogelijk iets beter invoelen wat (het verlangen naar) bevrijding betekent. Hoewel de omstandigheden tijdens de Tweede Wereldoorlog en nu volstrekt onvergelijkbaar zijn, kenmerkt zich bij iedereen toch wel een sterke drang naar buiten, bewegingsvrijheid en ons leven weer gaan leven zoals het was. Tot op heden zijn we als het ware een gevangene van een onzichtbare vijand. Daarom is het ook belangrijk om de Vrijheid te Vieren. Victorie! Niet zonder reden zouden er door het hele land activiteiten worden georganiseerd in het kader van 75 jaar vrijheid. De nationale maand van de vrijheid zou zelfs in Tubbergen starten met de Vrijheidsexpress. Een reizende expositie over oorlog en vrijheid, maar ook een ontmoetingsplaats en evenementenplatform. Maar helaas...

De pandemie gaat dit jaar als een wervelwind over de wereld en maakt vele slachtoffers, ook in Tubbergen. Eenieder wordt op de één of andere wijze wel geconfronteerd met corona dan wel de gevolgen ervan. En inmiddels geldt er zelfs een mondkapjesplicht in Nederland voor alle publieke binnenruimten. Over publieke binnenruimten gesproken, in de bibliotheek van Tubbergen zijn we 'gehuisvest'. Maar door corona zijn wij als bestuur behoorlijk beknot in onze mogelijkheden, juist in het jaar dat wij ons 4^e lustrum vieren! Toch heeft onze heemkunde zich in haar twintigjarig bestaan op vele fronten bewezen. Een bron van lokale oudheidkunde en kennis in de breedste zin van het woord, en ook een locatie voor socialisatie en het opdiepen van herinneringen. Velen weten ons te vinden en daar waar mogelijk staan we eenieder met raad en daad bij. Het zeskoppig bestuur wil die trend graag doortrekken zodat waardevolle informatie over de geschiedenis van Tubbergen voor het nageslacht verder wordt verteld en bewaard. Namen het gehele bestuur wens ik iedereen vooral veel Vrijheid toe.

Martin Paus, vz.

Volg ons op facebook

<https://www.facebook.com/heemkundetubbergen>

De ruilverkaveling van 1971

Tubbergen heeft zelf om de uitvoering van het later zo omstreden ruilverkavelingsplan gevraagd. Nadat al in 1939 en 1946 door verschillende grondeigenaren aanvragen voor een ruilverkaveling zijn ingediend, besluit de gemeenteraad van Tubbergen in 1955 een aanvraag voor de gehele gemeente aanhangig te maken. Pikant detail: één van de voorstemmers van dat moment is de inmiddels overleden Bernhard Boerrigter uit Vasse die later één van de felste tegenstanders zal worden.

De raad van het overwegend agrarische Tubbergen stemt unaniem voor. Ruilverkaveling betekent immers een aanzienlijke vooruitgang voor de boerenstand en wie zou daar in Tubbergen tegen zijn? Houtwallen die in de weg staan, worden gekapt, kavels worden vergroot en zoveel mogelijk rechtgetrokken, landbouwgronden worden beter ontwaterd en komen zo dicht mogelijk bij de boerderij te liggen, en zandwegen worden verhard. Resultaat: met minder mankracht kan in kortere tijd meer opbrengst uit het boerenbedrijf worden gehaald. Tel uit je winst.

Na een voorbereidingsperiode van elf jaren, waarin verschillende adviezen worden ingewonnen, wordt de Tubbergse aanvraag in 1966 door het college van Gedeputeerde Staten van Overijssel goedgekeurd, waarna de Cultuurtechnische Dienst van het ministerie van landbouw het ruilverkavelingsplan gaat voorbereiden.

De dienst wordt bijgestaan door de zogenaamde voorbereidingscommissie, waarin behalve deskundigen van de overheid vertegenwoordigers van de plaatselijke standsorganisaties ABTB en OLM zitting hebben. Voornaamste Tubbergse afgevaardigde in de commissie is landbouwer B.H. Hemmer uit Geesteren, die in de plaatselijke politiek en landbouw als een zeer machtig man geldt.

De Cultuurtechnische Dienst komt in 1970 met een veelomvattend plan dat ruim 10.500 hectare landbouwgebied beslaat, gelegen in de gemeenten Tubbergen, Vriezenveen, Almelo en Weerselo. In het bewuste gebied liggen 1.074 agrarische bedrijven met een gemiddelde grootte van 10 hectare.

Zestig procent is kleiner dan het gemiddelde, veertig procent zit daarboven. De kleine boerenbedrijven met relatief weinig toekomstmogelijkheden zijn derhalve in de meerderheid en dat zal later, als er moet worden gestemd, van grote invloed blijken te zijn op de stemmingsuitslag.

Het is een ingrijpend plan. Voor het aanleggen van nieuwe kavels moeten in totaal 310 kilometer nieuwe *wegen* moeten worden aangelegd,

118 kilometer houtwallen worden opgeruimd, 280 kilometer nieuwe kavelsloten worden gegraven en 107 kilometer drainage worden aangelegd.

De kosten bedragen 41 miljoen gulden, waarvan het rijk bijna 70 procent voor zijn rekening neemt. De eigenaren moeten zeven miljoen - gulden bijdragen, hetgeen neerkomt op 700 gulden per hectare. Uitgesmeerd over een periode van dertig jaren is dat een gemiddelde bedrag per hectare van 35 gulden per jaar. En dat is niet duur, rekenen de deskundigen de Tubbergse boeren voor.

Ondanks het ingrijpende karakter van het plan zijn er in een vroegtijdig stadium nauwelijks mogelijkheden tot inspraak. De Cultuurtechnische Dienst stelt het plan op in nauw overleg met de standsorganisaties, die door de meerderheid van de Tubbergse boeren niet als hun vertegenwoordigers worden gezien, zoals later zal blijken, en vervolgens wordt het plan tijdens een groot aantal voorlichtingsbijeenkomsten gepresenteerd aan de plaatselijke bevolking. Officiële bezwaarschriften kunnen pas vier maanden voor de stemming worden ingediend, als het nauwelijks meer mogelijk is het plan aan te passen.

Achteraf gezien kan men zich afvragen of een inspraakprocedure niet veel narigheid had kunnen voorkomen. Die inspraak bestond toen nog niet, ook niet bij andere plannen op gebied van de "ruimtelijke ordening", zei toen ir. D. van der Zaken uit Zwolle, als hoofdingenieur-directeur van de Dienst landinrichting opsteller van het plan en de hoogste man van de Cultuurtechnische Dienst in Overijssel.

„Daar zijn we pas in 1974 onder invloed van de ervaringen in Tubbergen mee gaan experimenteren. „Misschien hadden we de ellende in Tubbergen kunnen voorkomen, als er toen al inspraak was geweest. Aan de andere kant kun je je ook afvragen of de bevolking eraan toe was. Op een zeker moment was het stadium bereikt dat men gewoonweg niet meer wilde luisteren. Terugkijkend kan ik me niet voorstellen wat we anders hadden moeten doen. Voor ons was het verzet in elk geval een volledige verrassing".

Jan Haverkate

Als hoogste overheidsvertegenwoordiger in Tubbergen moet burgemeester Louis Paul Hubertus Schepers het in de weken voorde tweede stemming het meest ontgelden. Anonieme dreigtelefoontjes, vuilnisbakken en poep in zijn portiek en andere vormen van intimidatie stellen zijn zelfvertrouwen zwaar op de proef. In Zwolle houdt intussen de Commissaris der Koningin jhr.mr.dr. Van Nispen tot Pannerden, die hem in 1967 in Tubbergen heeft benoemd, zijn hart vast. Want wat alleen hij weet en verder bijna niemand, is dat Schepers al jarenlang lijdt aan depressiviteit, waarvoor hij in 1961 is behandeld in Heiloo.

Louis Schepers, opgegroeid in Maastricht en van 1958 tot 1967 burgemeester van het Noordhollandse Grotebroek, is derhalve een uiterst kwetsbaar mens en hoewel Van Nispen in 1967 nog niet kon weten wat voor opstand vier jaar later in het dorp zou uitbreken, vraagt hij zich in deze dagen wel meermalen af of het wel zo'n verstandig besluit is geweest om hem in Tubbergen te benoemen als opvolger van burgemeester Kolenbrander.

De verantwoordelijkheid voor zijn aanstelling drukt temeer zwaar, omdat op die benoeming van buitenaf sterke politieke druk is uitgeoefend. Louis Schepers is namelijk getrouwd met Elisabeth Bloemen, een dochter van de oud-burgemeester van Oldenzaal, die binnen de KVP over invloedrijke relaties beschikt. Ingewijden weten dat hij die benoeming zonder de voorspraak van zijn schoonvader waarschijnlijk nooit gekregen zou hebben. Schepers verheugt zich evenwel zeer op Tubbergen dat echter zijn ondergang zal worden.

Vanaf het begin verlopen de contacten tussen burgemeester Schepers en de Tubbergse bevolking stroef. De boeren vinden zijn vlinderstrikje maar vreemd. Als burgemeester staat hij bovendien meer op zijn strepen dan zijn voorganger G.P.B. Kolenbrander, die zich bij voorkeur als moppentapper onder de boeren begaf. Zo is er in de plaatselijke parochiekerk vanouds een speciale plaats gereserveerd voor de burgemeester, een privilege waarvan zijn voorganger nooit gebruik heeft gemaakt. Schepers doet dat wel en neemt daarmee, zonder dat hij zich dat bewust is, de bevolking tegen zich in.

Achter de krampachtigheid waarmee hij zich vasthoudt aan de uiterlijke waardigheid van het burgemeestersambt, gaan een grote onzekerheid en een sterk gebrek aan zelfvertrouwen schuil, die een ongedwongen omgang met de boeren in de weg staan. Hij is wel van goede wil, maar hij kan het niet. In de laatste maanden voor de tweede stemming komt Louis Schepers onder steeds grotere druk te staan. Hij voelt zich verplicht loyaal te blijven jegens het openbaar bestuur, waarvan hij de hoogste plaatselijke vertegenwoordiger is, maar hij is niet blind voor de bezwaren die onder de bevolking leven, al kan hij dat niet openlijk laten blijken.

"Vanaf de eerste stemming heeft hij gewaarschuwd dat de situatie veel ernstiger was dan men denkt", schrijft zijn vrouw in een verslag dat ze van de gebeurtenissen in Tubbergen heeft bijgehouden en dat na haar overlijden in het bezit is gekomen van één van haar dochters. Uit het verslag blijkt verder dat Schepers ook vond dat de boeren onvoldoende waren voorge-licht.

Hoe ernstig hij de situatie beoordeelt, blijkt uit het feit dat hij de kostbaarheden uit zijn huis enkele dagen voor de stemming laat opslaan in de kelder onder het gemeentehuis. In een laatste poging om nog te redden wat er te redden valt, belt hij, op de avond voor 21 december, met gedeputeerde Schoemaker en de Commissaris der Koningin en smeekt hun de stemming af te gelasten. Het verzoek is naïef, maar hij is oprecht wanhopig. In Zwolle is de Commissaris der Koningin Van Nispen inmiddels tot het inzicht gekomen dat de labiele burgemeester in Tubbergen maar beter het veld kan ruimen. De benoeming van mr. J.L.M. Niers als zijn opvolger laat hem weten hem niet voor herbenoeming te zullen voordragen, omdat hij hem mentaal niet geschikt acht voor Tubbergen. Benoeming in een kleinere gemeente elders acht hij moeilijk, omdat Schepers door Tubbergen in opspraak is gekomen. Uiteindelijk rolt er voor hem toch nog een nieuwe benoeming uit in de Limburgse dubbel-gemeente Bunde en Geulle, vlakbij Maastricht. Maar hij is gebroken. In augustus 1974 wordt hij afgekeurd en op oudejaarsdag 1976 overlijdt hij aan een hartstilstand, nadat hij onder omstandigheden die aan zelfmoord doen denken, in het naburige Julianakanaal is gevallen.

Jan Haverkate

Foto:

TC-Tubantia

Twintig twintig.

Een heel bijzonder jaar ligt achter ons. Hoe zal het de geschiedenisboeken in gaan en wat zullen we ons er later van herinneren, maar vooral wat hebben we er van geleerd.

Ik neem u even mee terug: voorjaar 2020. Het zal een jaar worden dat in het teken staat van 75 jaar bevrijding. Overal in ons land zijn de voorbereidingen in volle gang. Ook in Tubbergen worden we door onze burgemeester opgeroepen om actief mee te denken .

Een groot ontbijt voor de inwoners, lessen op de scholen, 75 bijzondere voorwerpen met een bijpassend verhaal. Ook onze Heemkunde zal een bijdrage leveren.

Maar dan komt er een andere vijand; niet met wapens en tromgeroffel maar onzichtbaar onze grenzen binnen. Eerst lijkt het nog een ver van ons bed show. China ligt aan de andere kant van de wereld toch? Maar al snel wordt duidelijk dat het wel degelijk mens is.

Een tot dan toe onbekend en heel besmettelijk virus krijgt de hele wereld in zijn greep.

En als half maart de scholen en de horeca per direct gesloten worden hebben we geen idee meer wat ons overkomt. In welke slechte film zijn we met z'n allen terecht gekomen?

Een somber kijkende minister president praat ons elke week bij: houd afstand.. was je handen stuk.. en blijf thuis. Dat is de boodschap.

We zijn bang.. de ziekenhuizen stromen vol.. de zorgmedewerkers lopen zich de benen onder het lijf vandaan in volle beschermende bekleding om vaak doodzieke patiënten te verzorgen.

Schrijnende beelden uit verpleeghuizen staan op ons netvlies . Bezoek mag niet naar binnen en ik zie mensen bij de Eeshof staan die een gesprek proberen te voeren met oma op het balkon.

Boodschappen doen is geen pretje meer; met je karretje slalomend langs de schappen om de andere klanten te ontwijken . Buiten wachten bij de bakker en de groenteboer omdat er maar 5 klanten in de winkel mogen. En sinds kort moeten we een mondkapje op. En als je onverhoopt een keer moet hoesten of niesen in gezelschap kijkt iedereen je heel beschuldigend aan en doet meteen een paar stappen opzij...vreselijk. Gauw weer naar huis.

Naarmate de besmettingen stijgen worden de touwtjes steeds strakker aangehaald . Een totale lockdown dreigt als we niet goed ons best doen. Alle evenementen worden afgeblazen, kerken sluiten hun deuren en het bloeiende verenigingsleven in onze gemeente ligt stil. Mijn agenda die normaal vol staat met leuke en minder leuke dingen is angstig leeg.

Dit virus met de mooie naam Corona, wat krans betekent, beheerst mijn leven. In de Dikke van Dale kunnen we een flink aantal nieuwe woorden bij schrijven : blokjesverjaardag, hoestschaamte, teststraat en anderhalve meter samenleving.

Op het moment dat ik dit stukje schrijf zitten we midden in de tweede golf en zijn we in Twente en met name in Tubbergen het stoutste jongetje van de klas qua besmettingen. Hoe kan dat? Is het onze beroemde noaberschap of lappen we de regels gewoon aan onze laars? Wie had dat gedacht dat ons hele wereldbeeld compleet zou kantelen. Vorig jaar zat ik vrolijk in een volle Grolsch Veste te zingen en te juichen of in een dampende Ziggodome met duizenden mensen te luisteren naar een fantastisch concert en als ik nu 10 mensen bij elkaar zie staan denk ik: wat doen die mensen daar!!

Maar gelukkig zie ik ook veel positieve dingen. Mensen die ondanks alle coronaellende de moed er in houden. Nieuwe initiatieven ontplooiën om hun zaak draaiende te houden. Steeds meer mensen die ook prima thuis kunnen werken.. minder files. Schonere lucht. Vakantie in eigen land, niks mis mee. Allemaal zaken die we er hopelijk inhouden ook als alles weer normaal wordt.

Vanochtend liep ik in het Eeshofbos en hoorde ik de midwinterhoorn die zijn melancholieke klanken over het stille landschap uitstrooide. Het vertelt ons dat het Licht terug komt, onherroepelijk, er is hoop. Samen de schouders er onder en de kop d'r veur. Dat past bij onze nuchtere Twentse volksaard. Ik hoop dat we als samenleving en ook persoonlijk hebben geleerd in dit bijzondere jaar dat het niet altijd hoger, beter, duurder of verder hoeft en dat omzien naar elkaar een levensreddende factor is.

We zien reikhalzend uit naar een vaccin waar wereldwijd koortsachtig aan wordt gewerkt. We zullen elkaar weer kunnen ontmoeten en omarmen. Ik zie uit naar het jaar 2021 waar in we voluit onze vrijheid in alle opzichten kunnen vieren!

Blijf gezond.

Ria Harmsen Gijsbers.

Dokter Huf

Dokter Huf was gemeente-arts in Tubbergen gedurende de periode 1927-1940. Daarnaast stond Huf de gemeente Tubbergen bij als secretaris. Tevens zat Huf in een comité dat zich verdienstelijk heeft gemaakt voor het "oude mannenhuis" in Tubbergen. Ook de betekenis van dokter Huf in WOII is groot geweest, getuige het verzetskruis dat hem postuum is uitgereikt. Daarmee behoort deze oud-Tubbergenaar tot één van de 95 uitverkorenen in ons land die als zodanig onderscheiden zijn!

Het Verzetshedenkingskruis werd dokter Huf postuum toegekend vanwege zijn manmoedige houding tijdens de bezetting 1940-45. Huf beschouwde het behandelen van ondergedoken verzetsmensen en door de Gestapo opgejaagde joden als een erezaak. En zijn huis in Amsterdam was een toevluchtsoord voor onderduikers w.o. Joseph Steinhage. Tevens behoorde hij tot de artsen die demonstratief geweigerd hebben lid te worden van de door de bezetters ingestelde "Artsenkamer". Op 1 april 1940 meldde het Twentsch dagblad Tubantia het raadsbesluit: "Aan den gemeentearts, den heer J.E.L. Huf, werd op verzoek eervol ontslag verleend met ingang van 1 april 1940."

Ofschoon hij zich met zijn familie vestigde in Amsterdam, bleef Tubbergen hem bijzonder dierbaar. Daaromtrent melden zijn nazaten: "Veel malen kwam hij en de familie terug in Tubbergen! Wij waren allemaal gek op Tubbergen en hij hield van de gemeenschap, ook nadat hij in Amsterdam arts werd. In 1980 is Jules Huf jr met hem op een afscheidsbezoek geweest en heeft hij o.a. oud patiënten gesproken, dat was één jaar voordat hij stierf." Op zijn rouwadvertentie prijkt de tekst: Jules Huf, vele jaren huisarts te Tubbergen en Amsterdam.

De familie Huf was destijds woonachtig in het Doktershuis het zgn. 'Eschhuys' te Tubbergen. Patiënten hebben dokter Huf op handen gedragen vanaf het begin van zijn carrière. Voor zijn werk als dorpsarts in Tubbergen en bovenal zijn maatschappelijke betrokkenheid verdient hij eeuwige roem. Niet zonder reden was Huf bij gelegenheid van '700 jaar Tubbergen' één van de gemeentelijke eregasten bij dat grootse evenement. Om die reden geven wij u geheel vrijblijvend de overweging om bij een toekomstige situatie te bezien of er een mogelijkheid bestaat een straat te vernoemen naar dokter Huf, een man die zich meer dan verdienstelijk heeft gemaakt!

Nieuwe Publicatie

Op 28 januari 2021 wordt onze nieuwe publicatie gepresenteerd:

Hendrik Gerard Kotte, Tubbergse pseudo-jonkheer in het verzetsbedrog van Friedrich Weinreb

In januari 1945 stierf de in de gemeente Tubbergen geboren Hendrik Gerard Kotte in het Duitse concentratiekamp Dachau. Wat weten we vijf-en-zeventig jaar later over de man die een tocht van twee jaar door het Oranjestad hotel en nazikampen doorstond, maar kort voor de bevrijding bezweek? Speelde hij een rol in het verzet? Aan de hand van schaarse bronnen reconstrueert Regina Grüter zijn bijzondere leven. Niet het leven van een verzetsheld, maar van een man die slachtoffer werd van de fantast en oplichter Friedrich Weinreb, en zo in Duitse handen viel.

Weinreb is één van de meest controversiële figuren uit de geschiedenis van de bezettingstijd in Nederland, getuige de naar hem vernoemde affaire. Veel onderzoek naar Weinreb heeft Regina Grüter verricht. Zij is er in 1997 op gepromoveerd. In haar publicatie 'Een fantast schrijft geschiedenis – De affaires rond Friedrich Weinreb' heeft ze de persoon Weinreb levendig neergezet. Daarvoor ontving zij in 1998 de prestigieuze Dr. L. de Jong-prijs. En nu een boek over H.G. Kotte, een oorlogsslachtoffer uit de gemeente Tubbergen die de nationale oorlogshistorie is ingegaan als Jonkheer Six. Alleen Tubbergen had hier tot voor kort geen weet van, zijn familie evenmin.

Deze publicatie verschijnt in het kader van 75-jaar bevrijding en betreft een coproductie van de Historische Kring Vasse Mander Hezingen, Stichting Heemkunde Geesteren en Stichting Heemkunde Tubbergen.

De uitgave, 84 pagina's in een hardcover editie, verschijnt in een beperkte oplage van 300 exemplaren. De verkoopprijs bedraagt 15 euro. Wilt u verzekerd zijn van een boek, dan kunt u het boek reserveren door het bedrag over te boeken naar IBAN NL70 RABO 0132 1219 13 ten name van Heemkunde Tubbergen onder vermelding van uw n.a.w. gegevens.

